

การศึกษาแนวทางการวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี

นายสมภูมิ พูลเพิ่มทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-105-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15892633

A GUIDELINE STUDY FOR THE STRUCTURE PLAN OF RATCHABURI PROVINCE

Mr. Sompoom Poonphemsab

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-105-6

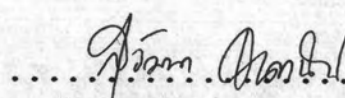
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแนวทางการวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี
โดย นายสมภูมิ พูลเพิ่มทรัพย์
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ศักดิ์ชัย คิรินทร์ภาณุ

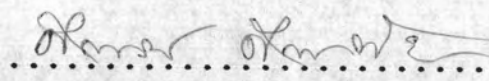
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

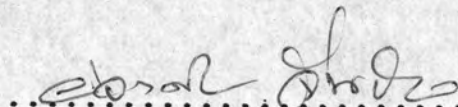

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิษกรักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ชาดานิติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ศักดิ์ชัย คิรินทร์ภาณุ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ผ่องศรี จันทาว)

สมมุติ พุดเพิ่มทรัพย์ : การศึกษาแนวทางการวางแผนโครงสร้างจังหวัดราชบุรี
(A GUIDELINE FOR THE STRUCTURE PLAN OF RATCHABURI PROVINCE)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ศักดิ์ชัย คีรินทร์ภานุ, 295หน้า. ISBN 974-584-105-6

จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการศึกษาค้างนี้ คือ (1) การศึกษาลักษณะหรือสภาพทั่ว ๆ ไป ทางเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพของจังหวัดราชบุรี (2) เพื่อศึกษาปัญหาและพื้นที่ที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ (3) ศึกษา แนวโน้มและศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี (4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการพัฒนาจังหวัดที่เหมาะสม จากการวิจัยปรากฏผลดังนี้

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี ขึ้นอยู่กับสาขาการค้าและบริการ และสาขา อุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็นร้อยละ 17.24 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคและมีรายได้ เฉลี่ยต่อบุคคล 10,338 บาท ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของทั้งภาคและประเทศ ประชากรของจังหวัด ราชบุรีมีมากเป็นอันดับ 2 ของภาคตะวันตก และมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4.34 ต่อปี โครงสร้างอาชีพของ ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

สภาพปัญหาหลักของจังหวัดราชบุรี จากการจัดลำดับความสำคัญ ของปัญหาพบว่าปัญหา สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรขยายตัว ในระดับต่ำ และปัญหาการขยายพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าจะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาหลักและศักยภาพใน การพัฒนาของพื้นที่ดังกล่าวจึงควรเน้นการพัฒนาในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ขึ้นมูลฐาน และส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการเกษตรอุตสาหกรรมในครัวเรือน ตลอดจนอุตสาหกรรมขนาดย่อม ที่มีแนวโน้มการพัฒนาสูงรวมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับพื้นที่ และเป็นการ ส่งเสริมบทบาทของ จังหวัดราชบุรีในฐานะเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก

ภาควิชา การวางแผนภาคและ เมือง
สาขาวิชา การวางแผนภาค
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติ *The Niche*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ศักดิ์ชัย คีรินทร์ภานุ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C235511: MAJOR REGIONAL PLANNING
KEY WORD: STRUCTURE PLAN / RATCHABURI

SOMPOM POONPHERMSAB : A GUIDLINE FOR THE STRUCTURE PLAN OF
RATCHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR :
ASSO. PROF. SAKCHAI KIRINPANU, 295 pp. ISBN 974-584-105-6

The main purposes of this study are fourfold (1) to study present characteristic concerning socio-economic structure and physical condition of Ratchaburi province, (2) to study the problem and the area in question, (3) to study trend and potential in Ratchaburi province development and (4) to advocate the way to solve the problems and the suitable way in province developing. Results of the research are as follow:

Economic structure of Ratchaburi province mainly depends on trade and service and industry sectors which the product value is 17.24 percent of total regional product value and the income per capita is 10,338 baht, higher than regional and national income per capita. The amount of population of Ratchaburi is at the second of the western region and the increasing rate is 4.34 % per annum in average. The occupational structure of the population in labor force is mainly in agricultural sector.

By the hierachical distinguishing of the main problem of Ratchaburi, the important problem which should be urgently corrected are the problem of forest intruding and destroying, the low expansion of agricultural products and the more expansion in cropping area than increasing the production efficiency.

Therefore, the development way of Ratchaburi relevant to the main problem and Potential in developing those areas should be specific on primary national resource conservation and development, the promotion on agro-industry, domestic industry, Small industry which has a high develop trend, and tourism development; for income distribution of the area and promoting the role of Ratchaburi province as the center of Western Region.

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง

สาขาวิชา การวางแผนภาค

ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติกร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ศักดิ์ชัย คีรินทร์ภาณุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้
ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยตลอดจนการตรวจแก้ไขงาน
วิจัยนี้อย่าง เต็มใจ

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐบาลที่กรุณาช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ
ข้อมูล แผนที่ และคำแนะนำต่าง ๆ โดยเฉพาะหัวหน้าส่วนราชการ จังหวัดราชบุรี
และเพื่อนผังเมืองรุ่น 13, 14 และผู้วิจัย ซาบซึ้งในความกรุณาและกำลังใจจากทุก
ท่าน และขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

สมภูมิ พูลเพิ่มทรัพย์

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
สารบัญแผนที่	ซ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ขอบเขตของการศึกษา	3
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา	4
การรวบรวมข้อมูล	4
แหล่งข้อมูล	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	6

2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

กระบวนการของการวางแผน	7
ความหมายของการวางแผน	7
ความหมายของการวางแผนพัฒนา	8
แนวความคิดพื้นฐานของแผนพัฒนา	9
องค์ประกอบของแผนพัฒนา	9
ความหมายของการวางแผนพัฒนาจังหวัด	10
ลักษณะของแผนพัฒนาจังหวัด	11

		หน้า
	องค์ประกอบหลักของแผนพัฒนาจังหวัด	13
	ความหมายของงแผนโครงสร้าง	14
	ลักษณะของแผนโครงสร้าง	16
3	สภาพโครงสร้างของภาคตะวันตก	
	ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพ	21
	ลักษณะโครงสร้างทางประชากร	53
	ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ	55
	ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและบริการพื้นฐาน	78
4	ลักษณะโครงสร้างของจังหวัดราชบุรี	
	ประวัติความเป็นมา	90
	ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพ	93
	ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	118
	ลักษณะโครงสร้างประชากร	137
	การเกษตรกรรม	159
	การอุตสาหกรรม	171
	การค้าและบริการ	176
	การท่องเที่ยว	180
	การบริการสังคม	190
5	ปัญหาหลักและศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดราชบุรี	
	ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดราชบุรี	204
	สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการบริการขั้นพื้นฐาน	204
	ปัญหาทางกายภาพ	217
	การตั้งถิ่นฐานและแนวโน้มการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐาน	235

การพัฒนาภาคตะวันตกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ	
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539.....	251
ทิศทางการพัฒนาและแบบแผนการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี.....	256
6 แนวทางการพัฒนาจังหวัดราชบุรี	
วัตถุประสงค์	260
เป้าหมายและพื้นที่เป้าหมาย	262
แนวทางการพัฒนา	264
โครงการพัฒนาที่จะมีผลต่อการพัฒนาจังหวัดราชบุรี และภาค	
ตะวันตก.....	277
การคาดหวังผลของการพัฒนาจังหวัดราชบุรี จากแนวทาง	
การพัฒนาจังหวัด	278
7 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	283
รายการอ้างอิง.....	290
ประวัติผู้เขียน.....	295

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงเนื้อที่แต่ละจังหวัดในภาคตะวันตก	22
3.2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก	38
3.3 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนประชากรเมืองกับประชากรชนบทภาคตะวันตก	60
3.4 แสดงการเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตกกับจังหวัดราชบุรี (2530-2534).....	65
3.5 แสดงการเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตกกับจังหวัดสุพรรณบุรี (2530-2534).....	66
3.6 แสดงการเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตกกับจังหวัดกาญจนบุรี (2530-2534).....	67
3.7 แสดงการเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตกกับจังหวัดเพชรบุรี (2530-2534).....	68
3.8 แสดงการเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตกกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2530-2534).....	69
3.9 แสดงการเปรียบเทียบ shift-share analysis ภาคตะวันตกกับจังหวัดสมุทรสงคราม (2530-2534).....	70
3.10 แสดงค่า P-shift ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก.....	71
3.11 แสดงค่า D-shift ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก.....	72
3.12 แสดงค่า share ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก.....	73
3.13 แสดงปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของภาคตะวันตก	82
3.14 แสดงจำนวนหมายเลขโทรศัพท์ในเขตภาคตะวันตก	85
4.1 แสดงจำนวนเนื้อที่แต่ละอำเภอในจังหวัดราชบุรี	94
4.2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของจังหวัดราชบุรี	96
4.3 แสดงจำนวนเนื้อที่ป่าไม้	106

	หน้า
4.4	แสดงการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทางรถไฟของจังหวัดราชบุรี..... 114
4.5	แสดงพื้นที่ที่ได้รับโครงการชลประทาน 116
4.6	แสดงพื้นที่ชลประทานในเขตจังหวัดราชบุรี..... 117
4.7	แสดงผลผลิตที่มวบรวมของจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2530-2534 124
4.8	แสดงรายได้ต่อบุคคลในจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2530-2534 126
4.9	แสดงจำนวนประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป จำแนกตามประเภทการทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2534 128
4.10	แสดงการใช้กำลังแรงงานในการผลิตกับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2534..... 130
4.11	แสดงจำนวนประชากรและจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2525-2535 139
4.12	แสดงการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของประชากรของจังหวัดราชบุรีใน พ.ศ. 2526-2535 143
4.13	แสดงพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดราชบุรี 160
4.14	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว 161
4.15	แสดงการเปรียบเทียบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2534 165
5.1	แสดงคะแนนจากการประเมินสภาพปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดราชบุรี 232
5.2	แสดงการประเมินปัญหาทางกายภาพของจังหวัดราชบุรี 233
5.3	แสดงจำนวนโครงการในพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาในสาขาต่างๆ ในช่วงปี 2530-2534 234
5.4	แสดงจำนวนโครงการในพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาในสาขาต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534..... 245

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงองค์ประกอบแผนพัฒนา	12
2.2 แสดงองค์ประกอบของแผนโครงสร้าง	15
3.1 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก	51
3.2 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก	52
3.3 แสดงทิศทางและจำนวนการย้ายถิ่นระหว่างภาคตะวันตกกับภาคอื่น ๆ พ.ศ. 2523	59
4.1 แสดงโครงสร้างผลิตภัณฑ์จังหวัด พ.ศ. 2534	119
4.2 แสดงสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดรายสาขา ปี พ.ศ. 2530-2534...	121
4.3 แสดงการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด พ.ศ. 2530-2534.....	122
4.4 แสดงทิศทางการย้ายถิ่นประชากรเข้าสู่จังหวัดราชบุรีปี พ.ศ. 2523 และปี พ.ศ. 2533	142
4.5 แสดงประชากรวัยแรงงานและกำลังแรงงานของจังหวัด ปี พ.ศ. 2533	155
4.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงของสถานธุรกิจการค้าและบริการ ปี พ.ศ. 2528-2534	178

สารบัญแผนก

แผนก	หน้า
3.1 แสดงภูมิประเทศของภาคตะวันตก	25
3.2 แสดงอุณภูมิในรอบปีของภาคตะวันตก	27
3.3 แสดงลักษณะทางธรณีวิทยาของภาคตะวันตก	31
3.4 แสดงเส้นทางคมนาคมในภาคตะวันตก	41
3.5 แสดงโครงการชลประทานของภาคตะวันตก	44
3.6 แสดงการพัฒนาแหล่งน้ำในอนาคตของภาคตะวันตก	46
3.7 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินภาคตะวันตก พ.ศ.2534	49
3.8 แสดงขนาดประชากรของภาคตะวันตกในปี พ.ศ.2534	56
3.9 แสดงความหนาแน่นของประชากรภาคตะวันตกปี พ.ศ.2534	57
3.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรภาคตะวันตก	58
3.11 แสดงการกระจายตัวของโรงพยาบาลของรัฐ	80
3.12 แสดงการพัฒนาพลังงานของภาคตะวันตก	83
4.1 แสดงเขตการปกครองของจังหวัดราชบุรี	95
4.2 แสดงเขตป่าสงวนแห่งชาติ	107
4.3 แสดงพื้นที่อนุรักษ์สภาพแวดล้อม	108
4.4 แสดงการเข้าถึงโดยรถยนต์	109
4.5 แสดงพื้นที่สะดวกในการเข้าถึงโดยทางน้ำ	112
4.6 แสดงพื้นที่สะดวกในการเข้าถึงโดยทางรถไฟ	113
4.7 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรระดับอำเภอ ช่วง พ.ศ.2526 - 2535	145
4.8 แสดงบริเวณที่รับบริการเพิ่มประชากร	147
4.9 แสดงความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่	149
4.10 แสดงอัตราส่วนผู้เป็นภาระ	152
4.11 แสดงพื้นที่ที่ได้รับสินเชื่อเพื่อการเกษตร	169
4.12 แสดงการกระจายตัวแรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี	172

แผนก	หน้า
4.13 แสดงบริเวณความเหมาะสมในการพัฒนาอุตสาหกรรม	174
4.14 แสดงบริเวณสถานธุรกิจการค้าและบริการ	177
4.15 แสดงที่ตั้งและเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี	183
4.16 แสดงจำนวนสถานพยาบาลและหน่วยสาธารณสุขต่อประชากร	191
4.17 แสดงปริมาณการผลิตน้ำประปาต่อวันต่อประชากร	199
5.1 แสดงการประเมินปัญหาทางเศรษฐกิจ (วงเงินสินเชื่อการเกษตร ต่อหัวเกษตรกร)	206
5.2 แสดงการประเมินปัญหาทางเศรษฐกิจ (อัตราการเปลี่ยนแปลง การให้สินเชื่อ)	207
5.3 แสดงการประเมินปัญหาทางเศรษฐกิจ (จำนวนและประเภท อุตสาหกรรม)	208
5.4 แสดงการประเมินปัญหาทางสังคม (อัตราส่วนครูต่อนักเรียน).....	209
5.5 แสดงการประเมินปัญหาทางสังคม (อัตราส่วนโรงเรียน ต่อ ประชากรวัยเรียน).....	210
5.6 แสดงการประเมินปัญหาทางสังคม (จำนวนโรงพยาบาลและสถาน พยาบาลต่อประชากร)	211
5.7 แสดงการประเมินปัญหาทางสังคม (จำนวนแพทย์ต่อประชากร).....	212
5.8 แสดงการประเมินปัญหาการบริการขั้นพื้นฐาน (อัตราการเปลี่ยน แปลงการใช้ไฟฟ้า)	213
5.9 แสดงการประเมินปัญหาการบริการขั้นพื้นฐาน (ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ต่อประชากร)	214
5.10 แสดงการประเมินปัญหาการบริการขั้นพื้นฐาน (ปริมาณการผลิตน้ำ ประปาต่อประชากร)	215
5.11 แสดงการประเมินปัญหาการบริการขั้นพื้นฐาน (การคมนาคม และ ความสะดวกในการเข้าถึง)	216

แผนที่

5.12	แสดงการประเมินปัญหาทางกายภาพ (สมรรถนะของดินในการปลูกข้าว)	222
5.13	แสดงการประเมินปัญหาทางกายภาพ (ความสอดคล้องของการใช้ที่ดินกับสมรรถนะของดิน)	223
5.14	แสดงการประเมินปัญหาทางกายภาพ (ความเหมาะสมในการเก็บกักน้ำของดิน)	224
5.15	แสดงการประเมินปัญหาทางกายภาพ (สภาวะการขาดแคลนน้ำ)...	225
5.16	แสดงการประเมินปัญหาด้านประชากร(ความหนาแน่นประชากร)...	226
5.17	แสดงการประเมินปัญหาด้านประชากร(อัตราส่วนผู้เป็นภาระ).....	227
5.18	สภาพการพัฒนาพื้นที่ด้านกายภาพ.....	228
5.19	แสดงสภาพการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	229
5.20	สภาพการพัฒนาพื้นที่ด้านกายภาพ.....	230
5.21	สภาพการพัฒนาด้านการบริการขั้นพื้นฐาน.....	231
5.22	สภาพเศรษฐกิจ สังคม การบริการขั้นพื้นฐานและประชากร.....	240
6.1	แสดงการวางแผนการใช้ที่ดิน.....	266
6.2	แสดงการพัฒนาการเกษตร.....	270
6.3	แสดงชุมชนในระดับเมือง.....	273
6.4	แสดงศักยภาพในการพัฒนาระดับอำเภอ.....	276